

Vad är pedagogisk omsorg?

- Annan pedagogisk verksamhet eller pedagogisk omsorg?
- Samlingsbegrepp
- Föräldrar väljer
- Ska stimulera barns utveckling och lärande
- Främja allsidiga kontakter och social gemenskap

Skollagen

- Trädde i kraft 1 juli 2011
- Kapitel 1 – 7 gemensamma för en eller flera verksamheter
- Kapitel 8 – 22 utbildning inom skolväsendet och fritidshem
- Kapitel 23 – 29 annan pedagogisk verksamhet, tillsyn m.m
- För pedagogisk omsorg gäller delar av kap. 1 och 2, hela kap 6, delar av kap. 23 och 25, hela kap 26, samt delar av kap. 28 och 29

Vad är ett allmänt råd?

Rekommendationer för hur huvudmän och personal kan eller bör handla för att leva upp till kraven i bestämmelserna

Bakgrund till de allmänna råden

- 1 juli 2009 ersattes begreppet familjedaghem med pedagogisk omsorg
- Kommunernas bidragsskyldighet utvidgades till att gälla även pedagogisk omsorg
- Skolverkets kartläggning

Vem vänder sig de allmänna råden till?

- Kommun
- Enskild huvudman
- Personal

Kartläggning av pedagogisk omsorg

Syfte

- Undersöka vad pedagogisk omsorg innefattar
- Belysa hur kommunerna styr och organiserar pedagogisk omsorg

Genomförande

- Fallstudier i fem kommuner
- Kommunenkät

Oftare fokus på form än innehåll

- Form och struktur: Avgifter, öppethållande, registerkontroll och lokalernas ändamålsenlighet och säkerhet
- Innehåll: Barns utveckling och lärande, behov av särskilt stöd, barns inflytande, pedagogisk inriktning/idé eller förtrogenhet med demokratiska värderingar

Osäkerhet om var den pedagogiska nivån ska ligga

”Viktigt att klargöra skillnader mellan pedagogisk omsorg och förskola. Alla barn i kommunen bör ha rätt till pedagogisk verksamhet, men på vilken nivå?”

(Glesbygdskommun, enkätstudien)

Arbetet mot kränkande behandling kan stärkas

- Drygt tjugo procent av kommunerna har i sina riktlinjer inte tagit upp området "Motverka kränkande behandling"
- Kunskaper om de demokratiska värderingarna och arbetet för att motverka kränkande behandling, längre ner på listan

Barn i behov av särskilt stöd uppmärksammas inte alltid

- Drygt 30 procent av de kommuner som har riktlinjer tar inte upp området: barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling
- Drygt 30 procent av kommunerna har inte följt upp området

Allmänna råd: Övergripande krav på verksamheten

Huvudmannen bör

- säkerställa att barnets särskilda rättigheter så som de beskrivs i barnkonventionen tillgodoses i verksamheten

Allmänna råd: Övergripande krav på verksamheten

Personalen bör

- uppmuntra och stödja barnens delaktighet i och inflytande över pedagogisk omsorg samt stödja dem i att ta ansvar för sina egna handlingar i vardagliga situationer, och
- utarbeta former för barns delaktighet och inflytande där alla barn ges möjlighet att uttrycka sin uppfattning om vad som är meningsfullt och roligt i pedagogisk omsorg, oavsett ålder, kön, social och kulturell bakgrund

Allmänna råd: Utveckling och lärande

Huvudmannen bör

- säkerställa att personalen har förutsättningar att bedriva verksamheten så att den stimulerar och utmanar barnens utveckling och lärande samt förbereder för fortsatt lärande, till exempel genom personalens kompetens, relevanta material och redskap samt lokalernas utformning

Allmänna råd: Utveckling och lärande

Personalen bör utforma verksamheten så att

- den främjar leken och kreativiteten samt tar till vara och stärker barnens intresse för att lära,
- den stimulerar barnens språkutveckling, och
- den utgår från barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter

Allmänna råd: Särskilt stöd

Huvudmannen bör

- ha fungerande rutiner för att uppmärksamma barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, och
- säkerställa att personalen har kompetens för att ge sådan omsorg till barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling, att barnen förbereds för fortsatt lärande

Kommunerna har ofta fokus på lokalernas ändamålsenlighet

- Lokalernas ändamålsenlighet är ett område många kommuner fokuserar på:
 - Vid rekrytering av personal i kommunal regi
 - I riktlinjer för rätt till bidrag
- Vissa kommuner är osäkra på vad de kan kräva av de enskilda när det gäller ändamålsenliga lokaler

Familjedaghem – fortfarande den vanligaste formen

- Drygt 90 procent av alla barn i pedagogisk omsorg går i familjedaghem
- Sex procent finns i särskilda lokaler och resten i andra former, t.ex. flerfamiljslösningar

Osäkerhet inför nya former

”Pedagogisk omsorg har ju inte funnits under så väldigt många år och jag vet inte vilka former som har etablerat sig ... Förut så var det ju mer att kommunerna hade familjedaghem och man kunde ha flerfamiljssystem, det var mera greppbart. Nu kan det utforma sig på olika sätt och som man kan bli ställd inför som tjänsteman.”

(Tjänsteman, förortskommun till storstäderna, fallstudien)

Osäkerhet om personalens utbildning eller erfarenhet

”Vad menas med att personalen har utbildning eller erfarenhet. Vad betyder erfarenhet? Räcker föräldraskap?”

(Större stad, enkätstudien)

”Vilka krav avseende kompetens, utbildning och så vidare kan ställas på personer som bedriver pedagogisk omsorg?”

(Större stad, enkätstudien)

Allmänna råd: Lokaler

Huvudmannen bör säkerställa att lokalerna är

- trygga, säkra och hälsosamma för barn att vistas i, samt
- utformade så att de möjliggör en varierad verksamhet, som stimulerar barns lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp

Allmänna råd: Barngruppens sammansättning och storlek

Huvudmannen bör

- anpassa barngruppens sammansättning och storlek så att det enskilda barnets och gruppens behov kan tillgodoses, samt
- vid utformningen av barngruppen ta hänsyn till faktorer som
 - personalens kompetens,
 - barnens ålder,
 - barn med annat modersmål än svenska,
 - barn i behov av särskilt stöd i sin utveckling,
 - lokalernas storlek och utformning,
 - barnens närvarotider, samt
 - fördelningen mellan personalens egna barn och andra barn i gruppen

Allmänna råd: Personal

Huvudmannen bör

- anställa den som har utbildning med inriktning mot barn eller erfarenhet av att arbeta med barn i de åldrar som gäller, och
- ge personalen möjligheter till kompetensutveckling och pedagogisk handledning

Otydligt om det är pedagogisk omsorg eller förskola

”De flesta dagbarnvårdarna jobbar ju i sitt hem, men just nu har jag två grupper som jobbar i en lokal. De är i förskolelokaler, nedlagda förskolelokaler. Så det fungerar på många sätt som en förskola fast det inte är den personalen... Det ser ju ut som en förskola, de har ju alla saker och möbler kvar.”

(Tjänsteman, turism- och besöksnäringsskommun, fallstudien)

Arbetet med att formulera mål och följa upp kvaliteten i verksamheten varierar

- Hälften av kommunerna saknar politiskt beslutade mål eller riktlinjer för pedagogisk omsorg
- En av tre kommuner saknar riktlinjer för rätt till bidrag
- Tre av tio kommuner har inte följt upp pedagogisk omsorg i kommunal regi

Osäkerhet om vad kommunerna kan kräva av enskilda huvudmän

- Vad ska man skriva i sina riktlinjer för att ge bidrag?
- Vad ska man fokusera i tillsynen?

Få kommuner gör oanmälda besök

”Vi gör både och [föranmälda och oanmälda besök]. Men det ger ju mer att komma oanmäld. Då kommer man rätt in i verksamheten.”

(Tjänsteman, större stad, fallstudien)

Allmänna råd: Uppföljning och utvärdering

Huvudmannen bör i sin systematiska uppföljning och utvärdering

- kartlägga verksamhetens förutsättningar och genomförande,
- analysera kvaliteten och bedöma verksamhetens utvecklingsbehov,
- med utgångspunkt i analysen och i dialog med personalen planera och besluta vilka områden som behöver utvecklas för att stimulera barnens utveckling och lärande, samt
- följa upp att formerna för barnens delaktighet och medverkan i uppföljning och utvärdering är anpassade till deras ålder och mognad

Allmänna råd: Uppföljning och utvärdering

Huvudmannens skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål bör omfatta

- en tydlig anvisning om hur barn och vårdnadshavare kan lämna klagomål på verksamheten och hur dessa hanteras, samt
- en tydlig ansvarsfördelning över vem eller vilka hos huvudmannen som har ansvaret för att ta emot och utreda klagomål

Allmänna råd: Uppföljning och utvärdering

Huvudmannens information om rutiner för klagomål bör

- vara tillgänglig för alla berörda genom olika informationskanaler, och
- anpassas utifrån barns och vårdnadshavares olika förutsättningar

Allmänna råd: Kommunens informationsskyldighet om pedagogisk omsorg

Kommunen bör

- i sin information om verksamhetsformen pedagogisk omsorg klargöra skillnader gentemot skolformen förskola och verksamhetsformen fritidshem, samt
- informera om att pedagogisk omsorg kan bedrivas i olika former

Allmänna råd: Bidrag och kommunal tillsyn

Kommunen bör

- ha tydliga riktlinjer för beslut om rätt till bidrag för enskilt bedriven pedagogisk omsorg,
- göra en så kallad vandelsprövning av den eller de som ansöker om bidrag,
- utöva sin tillsyn regelbundet,
- ha fungerande rutiner för hur tillsynen utförs och dokumenteras, samt
- ha fungerande rutiner för hur råd och vägledning ges inom ramen för tillsynen